

Sygn. akt IV CSK 540/17

## POSTANOWIENIE

Dnia 6 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.  
przy uczestnictwie M. K. i W. K.

o ustanowienie służebności przesyłu,  
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej  
w dniu 6 kwietnia 2018 r.,  
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy  
od postanowienia Sądu Okręgowego w G.  
z dnia 19 maja 2017 r., sygn. akt III Ca .../17,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestników solidarnie kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną wnioskodawcy P. sp. z o.o. od postanowienia Sądu Okręgowego w G. z dnia 19 maja 2017 r., sygn. akt III Ca .../17 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001, III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7 - 8, poz. 147).

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 305<sup>1</sup> k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na pominięciu przez Sądy obu instancji przy określaniu szerokości pasa eksploatacyjnego oraz wysokości odpowiedniego wynagrodzenia przysługującego

uczestnikom, że istotą ograniczonego prawa rzeczowego - służebności przesyłu, jest korzystanie z nieruchomości w ściśle określony sposób i w ściśle oznaczonym zakresie wynikającym z przeznaczenia i funkcji urządzeń przesyłowych w tzw. pasie eksploatacyjnym oraz nieuwzględnieniu, że pas służebności nie jest tożsamy z ustanowioną - w oparciu o przepisy Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie - strefę kontrolowaną, na jakiej wnioskodawca w oparciu o publicznoprawne regulacje ma obowiązek dokonywania czynności, których celem jest zapobieżenie powstawaniu niebezpieczeństw i zagrożeń dla prawidłowego i bezpiecznego przesyłu paliwa gazowego; art. 305<sup>2</sup> § 2 k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na nieuwzględnieniu, że przy określeniu szerokości pasa eksploatacyjnego oraz ustalaniu wysokości należnego „odpowiedniego wynagrodzenia” za ustanowienie służebności powinien być wzięty pod uwagę obszar gruntu odpowiadający rzeczywistemu zakresowi korzystania przez przedsiębiorstwo przesyłowe z nieruchomości obciążonej oraz pominięciu, że brak jest podstaw prawnych do przyjęcia, aby obszarem tym był dodatkowy obszar gruntu, z którego uczestnik - właściciele nieruchomości - nie może korzystać w sposób całkowicie swobodny doznając ograniczeń wynikających z przepisów powołanego Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r.; § 10 ust. 4 tego rozporządzenia w zw. z art. 305<sup>2</sup> § 2 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na bezpodstawnym przyjęciu, że przy ustalaniu „odpowiedniego wynagrodzenia” należy brać pod uwagę obszar strefy kontrolowanej w rozumieniu przepisów rozporządzenia, podczas gdy jedyny obszar, który powinno brać się pod uwagę, to pas eksploatacyjny tożsamy z pasem służebności przesyłu, w którym przedsiębiorstwo przesyłowe w sposób czynny korzysta z nieruchomości wykonując czynności składające się na dystrybucje paliwa gazowego, a którego szerokość powinna wynikać jedynie z wewnętrznych norm przyjętych u przedsiębiorcy przesyłowego.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 i 2 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001, II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Istotnych zagadnień prawnych skarżący upatruje w konieczności wyjaśnienia: czy sąd ustanawiając służebność przesyłu powinien objąć nią również przestrzeń, w której właściciel nieruchomości ma obowiązek powstrzymywania się z jej zabudową, z nasadzeniami itp. (czy powinna ona uwzględniać ograniczenia dla właściciela nieruchomości związane z posadowieniem samej infrastruktury gazowej), czy powinien objąć nią jedynie obszar niezbędny przedsiębiorcy przesyłowemu do prawidłowego jej utrzymania i korzystania z niej; czy podczas określania szerokości pasa eksploatacyjnego oraz wynagrodzenia należnego właścicielowi nieruchomości z tytułu ustanowienia służebności przesyłu dotyczącej infrastruktury gazowej, Sąd powinien uwzględnić obszar odpowiadający zakresem korzystania przez przedsiębiorstwo przesyłowe z nieruchomości obciążonej, tj. obszar pasa eksploatacyjnego tożsamego z pasem służebności, czy też obszar strefy kontrolowanej ustalonej na podstawie Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r., czy też pod uwagę należy wziąć inny obszar; w przypadku wskazania innego obszaru lub w przypadku wskazania odrębnego sposobu jego ustalania, zasadnym jest określenie podstawy takiego działania; czy podczas określania szerokości pasa eksploatacyjnego oraz wynagrodzenia należnego właścicielowi nieruchomości z tytułu ustanowienia służebności przesyłu dotyczącej infrastruktury gazowej, Sąd powinien uwzględnić obszar odpowiadający zakresem korzystania przez przedsiębiorstwo przesyłowe z nieruchomości obciążonej, tj. obszar pasa eksploatacyjnego ustalony w oparciu o opinię biegłego

sądowego, czy też na podstawie ustalonych w przedsiębiorstwie przesyłowym warunków eksploatacji sieci.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Potrzebę wykładni przepisów prawnych skarżący łączy z art. 305<sup>2</sup> § 1 i 2 k.c. w zakresie ustalenia zakresu pojęcia „odpowiedniego wynagrodzenia”. W ocenie skarżącego należy wyjaśnić kwestie, które nie były poruszane w dotychczasowym orzecznictwie sądów powszechnych. W istniejącym orzecznictwie nie została wyrażona jednoznaczna i konsekwentna odpowiedź na pytanie jaki obszar nieruchomości powinien być podstawą do ustalenia wysokości wynagrodzenia należnego właścicielowi nieruchomości, a nadto nie zostało dotychczas wyjaśnione, czy obszar ten powinien uwzględniać wypracowane przez przedsiębiorstwa przesyłowe praktyki mające na celu zoptymalizowanie czynności eksploatacyjnych, a tym samym - minimalizację obciążeń, jakich z tego tytułu doznaje właściciel nieruchomości obciążonej ograniczonym prawem rzeczowym służebnością przesyłu.

Podnoszone kwestie ujęte w przedstawionych zagadnieniach prawnych oraz wskazane przez skarżącego wątpliwości interpretacyjne były już przedmiotem orzecznictwa Sądu Najwyższego.

Strefa kontrolowana nie powstaje z mocy prawa, ale jest tworzona przez organy lub podmioty ustanawiające władztwo prawne do korzystania z gazociągu. Przy wyznaczaniu szlaku przesyłowego trzeba brać pod uwagę nakaz wyznaczania także strefy kontrolowanej wynikającej z § 10 ust. 1 - 3 rozporządzenia z dnia

26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe oraz ich usytuowanie - Dz. U. poz. 640. W strefach kontrolowanych nie należy wznosić obiektów budowlanych, urządzać stałych składów i magazynów oraz podejmować działań mogących spowodować uszkodzenie gazociągu podczas jego użytkowania. Strefa kontrolowana to obszar gruntu, z którego korzystanie przez właściciela jest ograniczone. Przepisy tego rozporządzenia to przepisy ograniczające prawo własności. Jakkolwiek strefa kontrolowana wynika z przepisów prawa, ale nie powstaje z mocy prawa, lecz jest tworzona przez organy lub podmioty ustanawiające władztwo prawne do korzystania z gazociągu (władztwo takie może wynikać z decyzji wywłaszczeniowej - art. 124 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami i wówczas jej źródłem jest decyzja administracyjna). Przedmiotem obciążenia służebnością jest także grunt, na który rozciąga się strefa kontrolowana, a zatem do treści służebności przesyłu wchodzi także ograniczenia w stosunku do właściciela nieruchomości wynikające z tego rozporządzenia (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2017 r., II CSK 505/16, nie publ., z dnia 12 października 2017 r., IV CSK 724/16, nie publ.). Przepisy te wiążą zarówno organy administracji, jak i właściciela nieruchomości, który w strefie ochronnej nie może wykonywać prawa własności przez jej zabudowę, a z treści tych przepisów nie wynika, iż wyłączenie wykonywania części uprawnień właścicielskich następuje bez ekwiwalentu pieniężnego (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2013 r., II CSK 69/13, OSNC 2014, nr 9, poz. 91). W konsekwencji wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu powinno zostać ustalone nie tylko w oparciu o powierzchnię pasa, z którego przedsiębiorstwo przesyłowe faktycznie korzysta w celu eksploatacji gazociągu.

Odpowiednie wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu powinno być ustalone proporcjonalnie do stopnia ingerencji w treść prawa własności, uwzględniać wartość nieruchomości i w takim kontekście mieć na względzie szkodę właściciela z uszczerpkienia prawa własności. Przy ustalaniu wysokości wynagrodzenia wskazówką powinien być także sposób wykorzystania pozostałej części obciążonej służebnością przesyłu nieruchomości. Brak w art. 305<sup>2</sup> § 2 k.c. kryteriów określających rozmiar odpowiedniego wynagrodzenia oznacza, że ustawodawca pozostawił sądowi swobodę polegającą na indywidualizacji ocen

w tym zakresie, dokonywanych w ramach swobody jurysdykcyjnej na podstawie określonego stanu faktycznego, które mogą też wynikać z ogólnych reguł porządku prawnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2017 r., II CSK 505/16, nie publ., z dnia 9 października 2013 r., V CSK 491/12 nie publ., z dnia 27 lutego 2013 r., IV CSK 440/12, nie publ.).

Przewidziana w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżący wywodzi z okoliczności podniesionych w zarzutach, ale te kwestie zostały już wyjaśnione przy analizie dwóch pierwszych podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dlatego brak podstaw do przyjęcia, iż wnioskodawca wykazał, że zaskarżone orzeczenie jest oczywiście nieprawidłowe.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. w zw. z art. 398<sup>21</sup> k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. Na zasądzone koszty

składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 5 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 2 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie Dz. U. 2015, poz. 1800, ze zm. w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz. U. 2016, poz. 1668).

kc

aj